

Toetsingsadvies over de Aanvulling op het
milieueffectrapport Uitbreiding golfbaan 't Gagel
te Zwolle

14 juli 2003

311-66

ISBN 90-421-1209-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

Toetsingsadvies over de Aanvulling op het milieueffectrapport
Uitbreiding golfbaan 't Gagel te Zwolle

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieueffect-
rapport over de Aanvulling op het milieueffectrapport Uitbreiding golfbaan 't Ga-
gel te Zwolle,

uitgebracht aan het College van Burgemeester en Wethouders van Zwolle door
de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

Uitbreiding golfbaan 't Gagel te Zwolle,

de secretaris

drs. M. van Eck

de voorzitter

prof. dr. ir. F.M. Maas

Utrecht, 14 juli 2003

commissie voor de milieueffectrapportage

College van Burgemeester en wethouders
van Zwolle
Postbus 10007
8000 GA ZWOLLE

uw kenmerk
EC03-74

uw brief
31 januari 2003

ons kenmerk
311-66/vE/ab-hb

Onderwerp
Toetsingsadvies over de Aanvulling op
het milieueffectrapport golfbaan 't Gagel
te Zwolle

doorkiesnummer
(030) 234 76 25

Utrecht,
14 juli 2003

Geacht college,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid te adviseren over de Aanvulling op het milieueffectrapport (MER) voor de uitbreiding van de golfbaan 't Gagel van 9 naar 18 holes.

Voor de 18 holes golfbaan is in 1992 een MER opgesteld. Daarover heeft de Commissie in 1992 een positief toetsingsadvies uitgebracht. Vervolgens zijn 9 holes van de golfbaan gerealiseerd. Omdat de nu voorliggende plannen tot uitbreiding van de golfbaan een andere opzet kennen dan in het oorspronkelijke MER was voorzien, is een aanvulling op het MER opgesteld en is een Natuurtoets uitgevoerd.

Het geactualiseerde MER en de Natuurtoets zijn op 2 juni 2003 ter inzage gelegd. Er zijn hierover geen inspraakreacties binnengekomen. De Commissie heeft evenwel kennis genomen van de inspraakreacties die in 2002 bij de ter visie legging van het voorontwerp bestemmingsplan zijn ingediend.

De Commissie is van oordeel dat in de Aanvulling MER 't Gagel en de Natuurtoets 't Gagel **de essentiële informatie aanwezig** is voor de besluitvorming over de uitbreiding van de golfbaan 't Gagel.

De Aanvulling op het MER geeft duidelijk en aan hoe de effecten van het gewijzigde ontwerp zich verhouden tot de effecten van het meest milieuvriendelijke alternatief, zoals die in het MER van 1992 zijn beschreven. De effectbeschrijving is overzichtelijk en voldoende uitgebreid en volledig.

De conclusies uit de Natuurtoets zijn in zijn algemeenheid juist en geven daarmee de essentiële informatie die in het kader van m.e.r. nodig is voor de besluitvorming over de uitbreiding van de golfbaan, al moet worden aangetekend dat mogelijk bij de nog te volgen procedure in het kader van de Flora- en Faunawet voor enkele soortgroepen meer aandacht gewenst is. Zie bijlage 5 voor een nadere toelichting.

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

Zo adviseert de Commissie na te gaan of in de kwelsloten beschermde vissoorten voorkomen, en zo ja, hoe deze kunnen worden beschermd.

Verder vraagt zij aandacht voor het handhaven van de waterkwaliteit in de kwelsloten. Verbredingen van de kwelsloten hoeven niet bij voorbaat negatief uit te pakken, mits deze zeer voorzichtig worden uitgevoerd. Met name de smalle sloot tussen hole 7 en 16 zou aan één kant verbreed kunnen worden om de waterflora en fauna meer ruimte te geven. Daarbij moet worden voorkomen dat voedselrijke oeverbodem in het water terecht komt.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag het vastgestelde bestemmingsplan krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

prof.dr.ir. F.M. Maas
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Golfbaan 't Gagel te Zwolle

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over de Aanvulling op het
milieueffectrapport Uitbreiding golfbaan 't Gagel
te Zwolle

(bijlagen 1 t/m 5)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 31 januari 2003 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

 afgewogen

Zwolle

Retouradres: Postbus 10007, 8000 GA Zwolle

Commissie voor de Milieu-effectrapportage
T.a.v. De heer mr. S. Pieters
Arthur van Schendelstraat 800
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Expertisecentrum
Stad en Landschap

Stadskantoor
Lübeckplein 2
Postbus 10007
8000 GA Zwolle
Telefoon (038) 488 24 89
Fax (038) 488 20 41
r.sieben@zwolle.nl

www.zwolle.nl

Ons kenmerk EC03-74
Behandeld door R. Sieben
Datum 31 januari 2003

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
Ingekomen :	3 FEB 2003
nummer	2003
dossier	311 54 55 (ZK)
kopie naar :	THLIVE ab

Geachte heer Pieters,

Golfbaan 't Gagel te Zwolle is een golfbaan welke thans uit 9 holes bestaat. Deze 9 holes zijn gerealiseerd op basis van een procedure ex. artikel 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro) met als belangrijke onderlegger de Milieu-effectrapportage (Mer) "Golfbaan Herfte-Wythmen", welke in 1992 is opgesteld.

In deze Mer zijn verschillende varianten voor de inrichting van het terrein beschreven voor een volwaardige 18 holes wedstrijd baan. Gelijktijdig met eerder genoemde artikel 19 procedure en Mer-procedure is een nieuw bestemmingsplan voor het gebied opgesteld. Dit plan heeft echter nooit rechtskracht verkregen.

Anno nu ligt de vraag van de golfclub voor om uit te kunnen bereiden van 9 naar 18 holes, ten einde een volwaardige wedstrijd baan te kunnen realiseren. Formeel is een dergelijke uitbreiding op deze plaats Mer-beoordelingsplichtig. Echter, er ligt reeds een Mer voor 27 holes baan op deze plaats.

Het nieuwe plan wijkt echter af van de in 1992 onderzochte alternatieven. Ook zijn er nieuwe ontwikkelingen in het gebied gaande en zijn beleidsuitgangspunten veranderd. Omdat de bestaande Mer uit 1992 reeds veel informatie bevat om effecten uit af te leiden, is op basis van de bestaande Mer een aanvulling gemaakt.

Op 11 mei 2001 heeft er overleg plaats gevonden tussen u, de heren van Saane en Jansma van de gemeente Zwolle en de heer Groen van de Grontmij. Destijds is afgesproken de aanvulling op de Mer van 1992 aan de Mer-commissie voor te leggen met als doel een actualiteits- en draagkrachtoets te verkrijgen.

afgewogen

Zwolle

Datum 31 januari 2003
Oms kenmerk EC03-74

Wij verzoeken u de aanvulling op de Mer van 1992 voor te leggen aan de Mer-commissie ten einde deze toets te verkrijgen. Aan de hand van dit oordeel kunnen wij de nader te nemen procedurestappen bepalen.

U ontvangt hierbij twee exemplaren van de aanvulling, wij gaan er vanuit dat Mer uit 1992 nog in uw bezit is.

Voor vragen over de inhoud van de brief en/of nadere informatie kunt u contact opnemen met ondergetekende, telefoon 038 - 489 2456.

Namens burgemeester en wethouders,

ing. J.C.W. van Beek
projectmanager

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de aanvullingen op het MER in Staatscourant nr. 114 d.d. 18 juni 2003

 bestemming

Zwolle

INSPRAAK MILIEU-EFFECTRAPPORT 'GOLFBAAN 'T GAGEL'

Inleiding

Burgemeester en wethouders van Zwolle maken bekend dat de gemeente Zwolle voornemens is medewerking te verlenen aan de uitbreiding van Golfbaan 't Gagel en hiervoor een bestemmingsplan vast te stellen. Het bestemmingsplan zal verder voor de omliggende, veelal agrarisch gebruikte gronden ontwikkelingsmogelijkheden in het kader van natuur-, landschapsontwikkeling en recreatief medegebruik geven. Vooruitlopend op de bestemmingswijziging is voor de uitbreiding van alleen de golfbaan een procedure ex. artikel 19 lid 1 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening opgestart. Ten behoeve van het voornemen voor uitbreiding van de golfbaan is in 1992 reeds een milieu-effectrapportage (MER) opgesteld. De voorliggende variant van de aanleg van de baan wijkt af van de variant uit 1992 (meer compact) en derhalve zijn er twee aanvullingen op de MER van 1992 gemaakt.

Inspraak

Het MER wordt voor een draagkracht en actualiteitstoets voorgelegd aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Het MER wordt bovendien ter inzage gelegd om gelegenheid te geven voor inspraak. Doel van deze inspraak is dat alle betrokkenen zich uit kunnen spreken over de kwaliteit en de inhoud van het rapport. Hiermee kan het bevoegd gezag bij zijn besluit over de vaststelling van het bestemmingsplan dan rekening houden.

De twee aanvullingen op het MER 1992 liggen vanaf 2 juni 2003 gedurende vier weken tot en met 30 juni 2003 in het stadhuis (informatiecentrum, Grote Kerkplein 15) voor een ieder ter inzage. Het informatiecentrum is geopend maandag tot en met vrijdag tussen 9.00 en 17.00 uur en donderdagavond van 18.00 tot 20.00 uur. Bij de aanvullingen op het MER van 1992 ligt verder nog het ontwerpbestemmingsplan en de stukken behorende bij de procedure ex. artikel 19 lid 1 van de WRO ter inzage.

Hoe te reageren?

Gedurende genoemde termijn kan een ieder schriftelijke opmerkingen over het MER kenbaar maken bij de gemeenteraad, afdeling Stad en landschap, T.a.v. de heer R. Sieben, postbus 10007, 8000 GA Zwolle.

Op een nog nader te bepalen datum zal een openbare zitting worden gehouden. Tijdens deze zitting kan een ieder mondeling opmerkingen maken.

Persoonlijke gegevens van degene die opmerkingen heeft gemaakt, worden, indien hij daarom verzoekt, niet bekend gemaakt.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: College van B & W gemeente Zwolle

Bevoegd gezag: College van B & W gemeente Zwolle

Besluit: besluit ex art. 19 WRO

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C10.2

Activiteit: De gemeente Zwolle heeft het voornemen medewerking te verlenen aan de realisering van een 18-holes openbare golfbaan met een ruimtebeslag van circa 80 ha in de recreatiezone Herfte-Wijthmen en zal ter bevordering van het openbare karakter zelf de rol van initiatiefnemer op zich te nemen.

Procedurale gegevens:

kennisgeving startnotitie: 1 oktober 1990

richtlijnenadvies uitgebracht: 20 november 1990

richtlijnen vastgesteld: 18 februari 1992

kennisgeving MER: 1 mei 1992

toetsingsadvies uitgebracht: 29 juni 1992

ontwerp-besluit: 1 mei 1992

besluit genomen: 19 december 1994

kennisgeving aanvulling op MER: 29 mei 2003

toetsingsadvies over de aanvulling op het MER uitgebracht: 14 juli 2003

Bijzonderheden: Tegen het aanleggen van de eerste fase op basis van een artikel-19-procedure is beroep aangetekend. Dit beroep heeft geen schorsende werking gehad. Uiteindelijk zijn in 1995 de eerste 9 holes van de golfbaan in gebruik genomen. In 2003 wilde de initiatiefnemer de baan uitbreiden tot een volwaardige 18 holes baan, zoals oorspronkelijk de bedoeling was. Omdat in de plannen tot uitbreiding de golfbaan een andere opzet kende dan in het oude MER, is een aanvulling op het MER opgesteld en is een Natuurtoets uitgevoerd. De Commissie heeft over de Aanvulling op het MER een positief toetsingsadvies uitgebracht, waarin zij enkele aanbevelingen gaf naar aanleiding van de Natuurtoets.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. J.A. Lörzing (richtlijnenadvies en toetsing)

ir. A.D. Maier (richtlijnenadvies en toetsing)

ir. K.H. Veldhuis (voorzitter richtlijnenadvies en toetsing)

ing. E. Wymenga (aanvullende toetsing)

prof. dr. ir. F.M. Maas (werkgroep lid en voorzitter aanvullende toetsing)

Secretaris van de werkgroep:

drs. M. van Eck

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20020611	Natuur en Milieu Overijssel	Zwolle	20030703
2.	200206	A.A. Kiekebelt	Zwolle	20030703
3.	20020604	R.G.M. Hutten	Zwolle	20030703
4.	20020611	P.H.C. Beljon	Zwolle	20030703
5.	20020611	Stichting Milieuraad Zwolle	Zwolle	20030703

Bijlage 5

Beoordeling rapport Natuurtoets Golfbaan 't Gagel

Algemeen

Het rapport is goed opgebouwd. Het benoemt de elementen die in een dergelijke toets aan de orde moeten komen zoals de voorgenomen initiatief, ecologische kwaliteiten, toetsingskader, plangebieden, effecten en conclusies. De twee veldbezoeken zijn afdoende voor het toetsen van de 'papierene' gegevens, maar wellicht te weinig om een volledig beeld te krijgen. Bij de volledigheid van de ecologische gegevens zijn enkele kanttekeningen te maken, evenals bij de effectanalyse.

Ecologische gegevens

Er is van een breed spectrum aan bronnen gebruik gemaakt waardoor in het algemeen een goed beeld ontstaan van de kwaliteiten van het gebied, al had een actuele soortkartering van kritische plantensoorten niet misstaan in deze natuurtoets.

Het gebied is een kwelgebiedje met enkele kwelsoorten. Het is vreemd, gezien het voorkomen van de in Noord-Nederland zeldzame Drijvende waterweegbree, dat er niet meer fonteinkruiden en/of andere bijzondere ondergedoken waterplanten voorkomen. De soort is geregeld ook met andere zeldzaamheden aan te treffen. Ten aanzien van de plantensoorten is het verder opmerkelijk dat Waterviolier wel als kwelindicator in de tekst genoemd wordt maar niet op de kaart achterin staat. Dat het beschermde Weideklokje niet in de tekst staat genoemd, zal wel zijn omdat de soort net aan de grens van het gebied staat.

Qua broedvogels hadden ook Tureluur en Grutto – beide Rode lijstsoorten – vermeld kunnen worden in de tekst. Weliswaar zijn ze bij de betrokken gegevens¹ niet in het uitbreidingsgebied vastgesteld, maar wel daar vlak buiten. Omdat vogels mobiel zijn en grotere territoria gebruiken, kunnen ze ook dit gebied gebruiken. Overigens is het plangebied geen geschikt weidevogelgebied door het min of meer half-open karakter. De Wulp is geen Rode lijstsoort maar wel een kritische weidevogel in Overijssel, die hier geregeld in het gewone boerenland broedt. Ook deze soort zal bij inrichting verdwijnen.

Ten aanzien van vleermuizen lijkt het de moeite waard om te weten welke vleermuizen voorkomen² en of ze het gebied als foerageergebied gebruiken, en of de activiteiten de kwaliteit daarvan aantasten. De Vleermuizenatlas van Nederland (Limpens et al 1997) geeft hierover informatie. In de omgeving komen – naast de Laatvlieger, Gewone en Ruige dwergvleermuis – ook de Franjestaart, Watervleermuis en Grootoorvleermuis voor. Nu wordt alleen gezegd dat in Boschwijk een kolonie zou hebben gezeten of zou zitten.

Bij de overige zoogdieren wordt niet op de Waterspitsmuis ingegaan, terwijl deze juist een voorkeur toont voor kwelgebieden. De vraag is of het plangebied daadwerkelijk is opgezocht in de van zoogdieren van Overijssel.

De gegevens over amfibieën, vissen en libellen roepen ook enkele vragen op. Het is hier een hoek waar Rugstreeppad, Knoflookpad, Kleine en Grote mod-

¹ Uit welk jaar stemmen de gegevens van de kartering op de kaart?

² Ze worden immers genoemd in bijlage IV van Habitatrichtlijn.

derkruiper zouden kunnen voorkomen, omdat ze alle in de omgeving voorkomen en daar enige tijd geleden zijn vastgesteld. De vraag is of ze dus werkelijk in dit gebied niet voorkomen. Met name de kwelslootjes kunnen voor de genoemde vissen erg de moeite waard zijn. In Polder Mastenbroek ten westen van Zwolle komen ze in dergelijke slootjes bijvoorbeeld vrij geregeld voor. In deze kleine slootjes is het vissen met een daarvoor geschikt schepnet vaak voldoende om de aanwezigheid vast te stellen. Voor libellen kan de atlas die recent is uitgebracht ook geraadpleegd worden. Daaruit blijkt dat in elk geval Tenger pantserjuffer, Vroege glazenmaker en Glassnijder in de directe omgeving voorkomen. Dit zijn alle Rode lijstsoorten, die overigens niet in de Flora en Faunawet vermeld staan.

Effectanalyse

De analyse is in grote lijnen goed uitgevoerd. Ten aanzien van Drijvende waterweegbree was meer aandacht nodig geweest voor de waterkwaliteit in de analyse. Behalve het in stand houden van de oude slootbodem is ook de waterkwaliteit bepalend voor het voortbestaan op deze groeiplaats. De soort is typerend voor zwak gebufferde wateren (of zoals hier met enige kwel vanuit lokale systemen) en gevoelig voor verandering in die waterkwaliteit. Het is van belang dat de waterkwaliteit niet verandert als gevolg van uitbreiding van de golfbaan.

De vraag is of het verplaatsen van de Koningsvaren werkt in de praktijk. Overigens is de Koningsvaren wel een soort die op de vrijstellingslijst komt in de nieuwe AmvB die wordt voorbereid door het Ministerie van LNV.

De locatie is in potentie botanisch zeer de moeite waard door gradiënten bodem, vocht, watertypen en hoogteligging. Juist de karakteristieke kwelslootjes met daaraan gekoppelde waarden komen deels te vervallen. Dat had wel wat sterker naar voren mogen komen. Het is niet zo dat alle nieuw gegraven watergangen even gemakkelijk dezelfde kwaliteiten herbergen als de bestaande slootjes. Dit kan wel, maar is afhankelijk van talud, diepte en vooral de waterkwaliteit. De ontwikkeling op de bestaande golfbaan zijn niet ongunstig maar de kwel sloten dienen met zorg te worden behandeld.

Slotconclusie

De conclusies uit de Natuurtoets zijn in zijn algemeenheid juist en geven daarmee de essentiële informatie die nodig is voor de besluitvorming over de uitbreiding van de golfbaan, al moet worden aangetekend dat voor enkele soortgroepen meer aandacht gewenst zou zijn.

■ Daarom adviseert de Commissie om alsnog na te gaan of in het gebied geen beschermde vissoorten voorkomen in de kwelslootjes, en zo ja, hoe deze kunnen worden beschermd. Dit is een relatief beperkt onderzoek en geeft extra houvast hoe en waar te mitigeren.

■ Verder vraagt de Commissie aandacht voor het handhaven van de waterkwaliteit in de kwel sloten. Verbredingen hoeven niet bij voorbaat negatief uit te pakken³, mits deze zeer voorzichtig worden uitgevoerd. Voorkomen moet worden dat voedselrijke oeverbodem in het water terecht komt.

³ Met name de smalle sloot tussen hole 7 en 16 zou aan één kant verbreed dienen worden om de waterflora en fauna meer ruimte te geven.